

עצות לתיקון המדות קנאהicus ושנאה - שיעור 555

I. הקדמה להענין

- א) עיין בביומא (ט): דבזמן חורבן בית שני היה להם תורה ועובדת גמלית חסדים ומ"מ נהרב הבית מהטא של שנות חן אף בבית ראשון החטאים היו משום ע"ז גילוי עריות ושפיכת דמים מ"מ נבנה אחר שבעים שנה משמע ששנאות חן הומר יותר ממה עבירות שאמרו עליהם יחרג ולא עברו והטעם דאנו אומרים שהשנאה אינו עבירה אלא מצוה ויתר שנאה יותר מצוה ולכן אין צורך תשובה עין בעין יעקב וע"ז יעקב על העין יעקב (צמ"ת ס"ג): הנוגע לתלמידי דרכיו עקיבא ב) כל הוצאות שבאו עליו במשך הדורות דהינו עשרה הרוגי מלכות, Crusades, pogroms Holocaust
- ג) שיטת הרב רבינו ישיה פינטו בפירוש הר"ף על העין יעקב שדעת רבי אלעזר בן עזריהadam לא פיסחיבו אין הקדוש ברוך הוא מוחל לו
- ד) היישועה תלואה באחדות יהיו בישורון מלך בהתאוסף הראשי עם יהוד שבטי ישראל (וזליס ל"ג - ה)
- ה) אין מועד בישראל כיום שחרב בית המקדש משום אחדות והכרובים בבית המקדש היו מעורין זה זהה שהחורבן מביא לאחדות בישראל ולכן מסיים בה שמונה עשרה בשים שלום

II. אהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה

- א) משום כלל שכן שיאב לרעך יאהב לה' שהיה תכלית הבריאה (של"ה)
- ב) משום דה' משלם מידת כנגד מידת (מסילת ישראל י"ט - כ)
- ג) שהוא תבלין כנגד קנאהicus ושנאה

III. שורש הסיבה של המידה הרע של שנאה הוא קנאה שמביא לכעס וכעס מביא לשנאה כמו יצחק וישראל וייעקב ועשה יוסף ואחיו וקין והבל ושנאה מביא לפעמים להריגה וחורבן ועין בסנהדרין (ג"ג). בעניין נדב ואביהו ומשה ואהרן

IV. עצות טובות לתיקון המידה של קנאה וHEMAה דברים אלו הם תבלין למידה רעה של קנאה

- א) העיקר שיתחזק האמונה הפוטה (פלא ירע עניות)
- ב) דה' שמתि במצבי לטובי ואין צורך לקנא שום אדם
- ג) לכל אדם יש תפקיד בעולם ונידן על השלמת התפקיד (מסילת ישראל י"ט) ועיין בספר לרעך כמוך (דף 160)
- ד) הם לבני ותלמידי שאין מקנא אותם ואבادر
- ה) הסתפקות במעט (Maharsh"א ז"ק ק"ז)

V. לתקן המידה רע של "כעס"

- א) ה' אוּהָבְ מֵשָׁאַנְנוּ בְעַלְ כְעַסְן וְמֵשָׁאַנְנוּ מִעֲמִידְ עַלְ מְדוֹתָיו (פסחים קי"ג:)
- ב) כען אחד מכ"ד כתים שקשה לעשות תשובה (רמב"ם תזוזה ד - ס)
- ג) איזחו גבר הכווש את יצרו (הזות ד - ה)
- ד) רב אדא בר אהבה זכה לארכית ימים שלא היה כען בביתו (חנויות כ:) וכן רב זира זכה לארכית ימים משום דאינו כען (מגילה כ"ח). וכן רב אליו Lopian היה כמעט 100 משום שלא היה כען
- ה) כען כעובד עבודה זרה (צפת ק"ה: זרכות ל"ג:)

ו) עיין באגרת הרמב"ן דמידת כעס הוא מידה רע מאד דמבייא adam לגיהנם ועוד כתוב (זט) דמי שהוא בעל גאות הוא מורייד במלכות שמים ... דה' מלך גאות לבש ובמה יתגאה אם בעורسر ה' מורייש ומעשיר ואמ בכבוד ... העושר והכבד לפני ואם מהפкар בחכמה מסיר שפה

לנאמנים וטעם זקנים יכח וה마다 הטובה מכל המדאות היא הענווה וענוה מכיא ליראה ושישרה עליך רוח השכינה וכי עולם הכאב ושביל דבריך יהיה בנהת ומדה של נחת היא שורש גדול לכל העניין ועוד כתוב שיחשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפיק

ז) העומד בкусץ צריך לומר שבעה פעמים בקהל רם גיהנם גיהנם גיהנם (ד"ע)

VI. תיקונים בשנאה

- א) לא תשנא את אחיך בלבך שהוא לאו (ויקרא י"ט - י"ז)
ב) לרבי עקיבא ואהבת לרעך כמוך שהוא מצות עשה ושזהו כלל גדול בתורה
ג) מי שמחל לו למי שגורם לו צער נמחל כל עונותיו
ד) מעשה ברבי ישראל סלנטר ברכבת באיש המבו
ה) מעשה ברב משה בתפלת זכה ואבא
ו) אשת רב חייא מצערו והוא מחל לה שמגדל בניו
ז) אמרו בשם רב פאם שיש ג' עיקרים לתקן המdot פרגינין, פארוקען, און פרגעסין
ח) שמעתי מעשה שני ראייני ישבות שהיו שותפין במוסד אחד ונагו בשלום וכשלוחה
בלא שם פקפק ומחלוקת כל ימיהם וטעם הצלחתם היה משום שהם הבינו אחד על חבירו
רק על המעלות הגדולות שהיו להם ולא על הסרוניותיהם
ט) וגם שמעתי מעשה שנעשה ברב אליעזר זילבער ושמעון Weizenthal לאחר המלחמה
שהוא לא רצה להיות דתי משומע אכזרי שעשה איש דעתך בסידור שלו במחנה
אמר לו צריך להבית על האנשים הכהרים ולא על איש פרטי או מעשה פרטי
י) וגם שמעתי מעשה ברב איסר זלמן מלצר ורב דוד פינקעל בענין כתיבה בחיל המועד
על כל צוקער הפסוק עיניך לנוכח יביטה ועפיפין יישרו נגיד (פסלי ד - כ"א) שלומדים
משםDKודם דיביט על חסרוןנותו ועוד גם צריך לראות כסדר
הפסוק דמלתא דלא רמייה עליה דאייניש לאו עדעתה
יא) וסוף דבר הכל תלוי בסעיתה דשמייא לעצמה טובה לבקש בסוף ש"ע שה'
יעזרינו לחזור המדה הרעה של שנת חנן וצריך לעשות זה בכל תפלה ש"ע כל ימינו
עד ביאת משיח צדקינו ב מהרה בימינו אמן והבא לטהר מסיעין אותו
יב) עצמה טובה למוד מספרי מוסר בכל יום לכל הפחות תנסה דקות אפשר מהפץ חיים
שיעור היום שהיום רכילות (ט - י"ג)

VII. גדלות וכוחות התשובה

- א) אמרו חכמים מקרים שבعلي תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד בו
(כליות ל"ז) ככלומר מעלה גדולה ממעלת אלו שלא חטא מעולם מפני שהן כובשים
יצרם יותר מהם (רמב"ם תשובה ז - ז) ודרך משל יותר גדול מי שהיה עני ונעשה
עשיר ע"י עמלתו ממי שקבל עשרותו דרך ירושה או מתנת אחרים ולכוארה צריך
לעמדו לפני בעל תשובה כמו שצריך לעמוד לצדק גמור ועיין ביוםא (פ"ז)
וברמב"ם (ז - ה) דין ישראל נגליין אלא בתשובה ואם עושין תשובה מיד ההן נגליין
ב) אפילו הרהור קל מועיל לתשובה שדיקו מגمرا (קדושים מ"ט) דהמקdashasha ע"מ
שאני צדיק אפילו רשאי גמור מקודשת הרהור תשובה בדעתו וכ"כ הרמב"ם
(ז - ו) אם הוא היה שנאי והוא היום אהוב
ג) נאמר במדרש (שי' הפליס ט - ג) אמר הקב"ה לישראל בני פתחו לי פתח אחד
של תשובה כחדה של מהט ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרונות נכנסות בו
VIII. צריך להיזהר בליל ל"ג בעומר מבין השימוש והלאה שלא יאמר היום ל"ג בעומר
עד שישפור בברכה (תוספות חיים על חיי אדם כלל קל"ה)

הערות בענייני ספירת העומר וקבלת התורה

I. אם ספירת העומר בזמן זהה מדרבנן או מן התורה

- א) עיין בבה"ל (chap. 4 ז"ח לסתור העומל") דעת הרמב"ם בתמידין (ז' - כ"ג') והחינוך ועד כמה פוסקים שהוא דאוריתא ודעת רוב הפוסקים הסכימו דספרה בזמן הזה אין אלא דרבנן שהרי עכשו ליבא קרבן עומר והספרה שבתורה הוא למנות מן קרבן עומר עד קרבן של שתי הלחים ועכשו לא שיק זה (ר"ג) ורק זכר למקדש
- ב) המחלוקת הנ"ל אם ספירת העומר בזמן המצווה מה תורה או מדרבנן נוגעת לכמה הלכות
 1. אם אפשר להקדים ולספור בין השימוש (ז"ה לסתור" וז"ה לסתורchap. 4 ז"ח יוכן")
 2. אם לא ספר בלילה ונזכר למחתו בין השימוש (chap. 4 סק"כ)
 3. אם להחמיר שלא לספור לפני זמן צאת הכוכבים לשיטת רבינו שם
 4. אם המצווה צריכה כוונה (chap. 4 סק"ז - ו'כ"ג)
 5. אם קטן שהגדיל ביום הספרה יכול להמשיך בברכה
 6. לעניין קדימה למצות

II. פסקי רב שלמה זלמן אויערבאך

- א) מה שיש אומרים קודם הספרה הריני מוכן ומוזמן לקיים מצות עשה אין זה חשש כל תוסר וואעפ' שלදעת השו"ע (chap. 4 ז"ח בבה"לchap. 4 ז"ח לסתור) דין הספרה מהדין תורה בזמן הזה והלשםן מצות עשה יש לפרשו גם על מצות עשה דרבנן ומה שאומרים כמו שתוב בתורה יש לפניו דחכמים תקנו מצווה זו כמו שתוב לעשות זכר למקדש (הליכות שלמה י"ח - ז')
- ב) ספר היום וטהה במנין וחזר תוך כדי דבר וספר כהונון אין צריך לחזור ולברך אם הוא לאחר מקדי דבר ובורח חזר ומברך משום דחשוב כאילו כבר גמר לעשות המצווה בטעות והוא"ל היסח הדעת (פס לומ"ס)

- ג) ספר ספירת העומר כהוגן וסביר שטעה וחזר בו תוך כדי דבר וספר שלא כהוגן מסתבר שיצא בספרתו הראשונה וטעמו משום שלא ניתן לצאת בספרה ראשונה והשנייה הם דברים בכלל (פס)

- ד) מי שדייג יום אחד מלספור ספירת העומר יכול לברך על הספרה עבורה אחר להוציאו בברכתו וכיון שכן אין דבר זה מפיקעו מדין ערבות כיוון דס"ס שיק זה וכמו שכ"ל אדם הע"פ שכבר יצא מוציא

- ה) העובר את קו התאריך (international dateline) מן המזרח למערב שהוא שאו אם המזרח היה יום ג' בעומר hari במערב יום ב' לכשgingע ליל ג' בעומר במערב ימנה שוב ג' אך לא יברך אלא מן הלילה שהוא ליל ד' ואילך אבל העובר מן המערב למזרח שהגיע בעומר ליום ד' ולכשישיק ימנה במערב ה' בעומר נמצא שהפסיד يوم ד' בעומר ועל כן שוב אינו סופר בברכה

- III. תדייר ומקודש יותר איזה מהם קודם (זבחים chap. 4 ז"ח. רמב"ם תמיין ט - ז')
 - בליל שבת ויש לנו ג' מצות ספרה העומר קריית שמע וברכת המזון איזה מהם קודם
 - א) תדייר ושאינו תדייר תדייר קודם אפיו כשהתדייר רק מדרבנן והאינו תדייר מן התורה ולכן צריך להקדים ברכת המזון לספרה העומר אמן ק"ש תדייר לברכת המזון של חובה (בשבת ויום ט') ואין מטרפין ברכת המזון דחול שאינו חובה ואפיו לספרה העומר אין לו שום קדימה (שוחת שאגת אריה דלקות כ"ג) ולכן לשיטה זו הסדר הנכון הוא ק"ש שהוא תדייר ואח"כ ברכת המזון ואח"כ ספרה העומר

- ב) כשהאינו תדייר מן התורה והתדייר מדרבנן האינו תדייר קודם ורק אם שווים אומרים תדייר קודם (שוחת נודע ביהודה ז' - מ"ח) דהולכין אחר היותר קודש ולכך ברכת המזון קודם שהוא מדורייתא וכן ק"ש אינו חיוב גמור לאפשר יציא כבר בתפילה ערבית מ"מ יותר חשוב מספירה דלרוב הפוסקין הוא רק מדרבנן בזמנינו משא"כ ק"ש העיקר כרבנן דלא יצא ודלא כרבי יהודה דילג המנהה (דלקות כ"ז).

- ג) אמן עיין בהמור וקציעה דספה"ע קודמת למערב דתפילה מדרבנן וספרה עיקרה מן התורה וואעפ' שמעריב תדייר ספה"ע קודם וזה כהנודע ביהודה (בה"לchap. 4 ז"ח לחר תפילה) והנומי או"ח (chap. 4 ז') חלק עלייו דמעריב יש בו ק"ש שהוא מן התורה ולכן הוא קודם ולא משום תדייר ועוד כתוב בתדייר ומקודש יותר אינו מבואר ההלכה למעשה איזה קודם ע"ש

ד) בבית הכנסת מקדשיין קודם ספירה בליל שבת כדי להקדים עיולה יומא (טה"ד ס' והפמ"ג (ה"ח סקט"ז) הbia הלבוש שכותב דקידוש קודם משום תדייר אמן להתח"ד קידוש קודם אינו משום תדייר אלא משום דספה"ע מן התורה (כהרמ"ט) וקידוש על הטע מדרבנן (כהרמ"ט) ולכון دائ לאו מטעם דעתו יומא עדיף צריך להקדים ספה"ע שהוא יותר קודש ולכון לפיה הפמ"ג שהביא מהא"ר דהה"ד סבר כהנודע ביהודה דהמקודש קודם לתדייר ה) בביתו יספר קודם קידוש אם הוא זמני אסור לאכול קודם ספירה וכשיותאיין מבית הכנסת ועדין يوم גדור מקדשין תיכף וסופרין בזמנו (כף החיים תפ"ט - ט' ו) למשה נראה לי דכיון דרוב הפסיקים מכיעים כהנודע ביהודה והוא פוסק מופlag לכך סדר היותר טוב הוא ברכת המזון ואח"כ ק"ש ואח"כ ספירת העומר אם באים כאחן

IV. למה לא מברכים על העומר כמו שمبرכים ברכות קריית שמע מפלג המנחה ולאך

א) כתוב המחבר (צפע"ג) דהמתפלל עם הציבור מבוגר ביום מונה עליהם שלא ברכה ועיין בבה"ל (גד"ס "מצועוד יוס") שנחalker האחרונים אם כוונתו "מבוגר يوم" הוא לבין השימוש בלבד או אפילו קודם לכך ודעתי הט"ז והגר"א והמא"ז ריק בין השימוש שהוא ספק לילה ויוצאיין לרוב הפסיקים דס"ל דספירה בזזה"ז דרבנן ודעת הלבוש וא"ר חזק יעקב ומאמ"ר ונח"ש "דמבוגר يوم" הוא מפלג המנחה וכיון דחשי זמן זה להתחלה לילה וקורין שמע ומתפלליין מעריב כמו כן יש לנו לחשבו לילה לעניין ספירה אבל דעת הגרא וחת"ז דהולכין אחר לילה ממש שצריך מציאות של לילה וזה נקרא תמיות ועיין במ"ב (טא"ט - סקי"ד) דనכוון שלא לספור עד צאת הכוכבים ולהחותשים לשיטות ר"ת לעניין צאת הכוכבים בדאוריתיא ובדרבנן אזי יש להם להמתין אף לעניין ספירת העומר לזמן ר"ת וכן שמעתי מרודי מרכיז ובדרבנן

ב) ובעדוך השלחן (טא"ט - ז) כתוב דבערב שבת סומכין לספור בבין השימוש וע"ע בבה"ל (סק"ג ד"ס "ייזקן ויספור דליה") דבערב שבת הציבור המאחרים יותר טוב ולא כהערך השלחן ועיין בספר ספירת העומר (ד"ס"ד)

V. אין לומר הפסוק שבע שבתות תמיות תהינה בתוך נוסח לשם ייחוד בליל מ"ט VI. אם נשים מברכות על ספירת העומר יש ג' דעתו בדיין זה (א) דעת רב האי גאון שכל לילה ולילה היא מצוה בפני עצמה ולכון אפילו אם שכח יום אחד יכול לספור בברכה (ב) ודעתי רב סעדיה גאון הוא שכל הימים מט"ז בניסן עד ה' בסיוון היא מצוה אחת ולכון כל שהתחילה לספור בלילה הראשונית ע"פ שדייג באחד משאר הלילות אין חשש (ג) אבל אנו פסקינו כדעת הבה"ג שכל מ"ט הימים הם המשך אחד דבעינן תמיות ולכון אם דילג יום אחד סופר בלבד ברכה (ט"ע סקט"ז) אבל אם הוא מסופק אם דילג יום אחד יש ספק ספיקא שמא לא דילג ואת"ל שדייג semua ההלכות על הבה"ג וגם הנשים שמא לא יטעו ואולי אם יטעו יכולות לספור ברכה כנ"ל או לספור בלבד ברכה אבל כמה אחרונים כתבו שכל ברכותיה בימיים שלפני ששכחה לספור נהיו ברכות לבטלה למפרע וצ"ע (ספרית העומל ד"ק ק"ד) ובנות הספרדים שאין מברכות על תקיעת שופר (תקפ"ט - ו) אסור לברכות. ונשינו אם רוצים לבדוק לא לספור יש מי לסמן עליון (עירק פלון תפ"ט - ז)

VII. אין מברכין שהחינו על ספירת העומר משום שאין בה מעשה והנהה ושםה בדבר (באר היטב ה) ואדרבה היא זכר לחורבן

VIII. קטן שנעשה בר מצוה בימי הספירה נסתפק בזוה המנתה חינוך (מ"ס פ"ז) (א) עיין במג"א (レス"ז) בשם רבינו טוביה מוונא כיוון דיויצה קידוש שהוא דאוריתא בזמן שהוא ריק מדרבנן ה"ה קטן שהגדיל יברך מספק ספקא דשמא ההלכה כרב האי גאון דכל יום מצוחה בפני עצמו ואת"ל דמצוחה אחת כהבה"ג שמא ההלכה כרבינו טוביה (ב) ועוד כיוון שהוא רק זכר בעולם כל שלא חסר בגוף ספירת הקטן יכול לברךداع"פ שאינו מצוחה וועשה מיקרי שפיר תמיות וכן פסק רוב הפסיקים (ספרית העומל ד"ק ל"ק) וכ"כ העරך השלחן (טא"ט - ט"ז) (ג) ועוד כיוון שהמ"ב לא נזכר העניין מסתברא לומר דמותר לברך

IX. סוף דבר - מצות ספירת העומר שהיא לתיקון המידות לקראת קבלת התורה דרבנן העומר הוא משוערים שהן מאכל בהמה ורבנן שתי הלחם בחג השבעות הוא מהתין שהן מאכל אדם ולכון הספירה נודעה לתיקון המידות והמעשים ממצוות בהמי לקבלת התורה לשילימות האנושית ומהמידות שצריך תיקון הם -

חסד (אברהם) גבורה (יצחק) תפארת (יעקב) נצח (משה) הود (אהרן) יסוד (יוסף) מלכות (דוד)